

SUGRĮŽTA KNYGOS Į Plungės kunigaikščių Oginskių dvaro ansamblį

PARENGĖ JURGA
ŽEMAITYTĖ

Rašytiniuose šaltiniuose pirmosios žinios apie Plungėje buvusias knygas atsirado XVIII amžiuje.

Rašytiniai šaltiniai liudija, kad 1772 m. buvo apvogta Plungės knyginkė Guworska (pirmoji žinoma knyginkė Plungėje).

Tikėtina, kad jau XVIII a. Plungės dvaras, kaip ir daugelis kitų to meto Lietuvos didesnių dvarų turėjo privačią biblioteką.

XIX a. pab. – XX a. pr. Plungės dvare kunigaikščiai Oginskiai turėjo suformavę turtingą biblioteką. Vėlesniais metais dalis jos knygų buvo perduota valstybės įstaigoms, perkelta į kitus dvarus arba dingo be žinios.

1906 m. Plungėje veikė legali parapijos biblioteka – knygynas-skaitykla. Skaitytojams buvo privalomas 50 caro kapeikų mokestis, bibliotekos knygos buvo antspaudojamos.

1936 m. Lietuvoje įsigaliojo Vyriausybės išleistas viešųjų bibliotekų įstatymas, kuriame buvo nurodyta, kad viešąsias bibliotekas steigia ir išlaiko Švietimo ministerija.

1939 m. Švietimo ministerija įsteigė Plungės valstybinę viešąją biblioteką.

1939 m., Vokietijai nuo Lietuvos atplėšus Klaipėdos kraštą, kultūrinės įstaigos, veikusios Klaipėdos krašto teritorijoje, buvo evakuotos toliau į Lietuvą. Tais metais Pagėgių valstybinė viešoji biblioteka buvo perkelta į Plungę.

1943 m. Plungės biblioteka turėjo 5 700 spaudinių.

1940–1944 m. (per Antrąjį pasaulinį karą) daug spaudinių buvo sunaikinta. 1944 m. Plungės bibliotekoje buvo likusios tik 768 knygos.

Po Antrojo pasaulinio karo Plungės biblioteka buvo pavadinta rajonine.

1953 m. Plungės biblioteka perkelta į naujas patalpas – Komunarų gatvės (dabar Vytauto) namą Nr. 8. Ji čia veikė iki 1981 m., o Vaikų literatūros ir Komplektavimo skyriai – iki 1993 metų.

1963 m. Plungės bibliotekoje įvestas laisvas skaitytojų priėjimas prie fondų.

1977 m., vykdant centralizaciją, Plungės rajono biblioteka reorganizuota į rajono centrinę biblioteką. Ją sudarė centrinė biblioteka ir 32 filialai. Centralizacijos metu buvo panaikinta 18 kaimo bibliotekų.

1980 m. Plungės rajono centrinė biblioteka pradėjo veikti naujose patalpose – Žemaitės alėjos (dabar Laisvės alėjos) pastatuose Nr. 17 ir Nr. 19. Jai buvo perduoti ir dar du šalia buvę pastatai.

1988 m. bibliotekoje jau buvo daugiau negu 103 tūkst. egz. spaudinių, apie 4,5 tūkst. egz. plokštelių.

1988 m. spalio 30 d. pirmą kartą Plungėje oficialiai buvo iškelta Lietuvos trispalvė – tąsyk ji suplevėsavo virš Plungės bibliotekos pastato.

1988–1990 m. Plungės bibliotekoje dažnai rinkdavosi, dirbdavo Plungės sąjūdžio grupė. Bibliotekos priegose buvo organizuojami Sąjūdžio mitingai.

1989 m., įamžinant lietuviškos knygos garbę, priešais Plungės vaikų biblioteką pastatytas medinis koplytstulpis (autorius – dailininkas Antanas Vaškys).

1990 m. prie Plungės centrinės bibliotekos pastatytas skulptoriaus Antano Vaškio sukurtas paminklas „Dieve, saugok Lietuvą“ – taip plungiškiai įamžino Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną – Kovo 11-ąją.

Lietuvos atgimimo ir pirmaisiais atkurtos Lietuvos metais bibliotekos fondus papildė daug leidinių, gautų iš labdaros fondų, užsienio šalyse gyvenančių kraštiečių, kitų juridinių ir fizinių asmenų.

1993 m. bibliotekos Vaikų literatūros ir Komplektavimo skyriai iš patalpų, buvusių dabartinėje Vytauto gatvėje, buvo perkelti į medinį vieno aukšto pastatą Nr. 17, esantį Laisvės alėjoje.

1995 m. biblioteka pavadinta Plungės rajono savivaldybės viešąją biblioteka. Tais metais buvo nurašyta daug sovietinio laikotarpio literatūros.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, bibliotekoje surengta daug krašto kultūrai svarbių renginių, mokslinių konferencijų, kurios buvo skirtos Z. Ivinskiui, V. Mačerniui, P. Mantvydui, G. Valančiui ir kt. iškiloms Plungės krašto žmonėms bei įvykiams. Prie bibliotekos įsikūrė ir jau daug metų veikia 3 klubai: keliautojų „Terra incognita“, literatų „Vingirykštė“ ir Simono Daukanto bibliofilų klubas, kultūros draugija „Saulutė“, kuri leidžia periodinį leidinį „Žemaičių saulutė“. Bibliotekoje rengiamos parodos, knygų pristatymai, susitikimai su rašytojais ir kt.

1998 m. biblioteka įsigijo pirmuosius kompiuterius.

1999 m. biblioteka pradėjo rengti ir įgyvendinti projektus.

2002 m. bibliotekoje pradėjo veikti Informacijos ir mokymo centras.

2002 m. rugsėjo 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 1454, kuriuo patvirtinta Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa. Jos priemonių plane numatyta pastatyti naują Plungės rajono savivaldybės viešąją biblioteką, kurios bendras naudingas plotas – 1 500 kv. metrų, bei suremontuoti bibliotekos pastatą, esantį buvusio Plungės dvaro teritorijoje (G213K9P).

2003 m. liepos 24 d. Plungės rajono savivaldybės taryba priėmė sprendimą Nr.1-156 „Dėl Plungės Oginskio dvaro ansamblio objektų pritaikymo“. Šiame sprendime nurodyta, kad Plungės rajono savivaldybės viešajai bibliotekai bus pritaikytas Plungės dvaro ansamblio laikrodinės pastatas su atkuriamą oranžerija, o pastatus, kuriuose dabar veikia biblioteka, restauruoti ir, užbaigus darbus, ten perkelti Plungės vaikų ir jaunimo biblioteką.

2003 m. bibliotekoje buvo pradėtas kurti elektroninis katalogas, duomenys pradėti teikti į Lietuvos integralią bibliotekų informacijos sistemą (LIBIS).

2004 m. internete pradėjo veikti oficialus Plungės bibliotekos leidinys www.plunge.rvb.lt.

2004 m. vasario–gegužės mėnesiais įgyvendintas projektas „Moderni ir besivienijanti Europa: savojo identiteto paieškant“.

2005 m. įgyvendintas projektas „Pasaulio kultūrų studijos: pažinti, kad suprastum ir pripažintum“, tęstinis literatūrinis projektas „Poezijos ir prozos skaitymai Plungės viešojoje bibliotekoje“, Šiau-

rės šalių bibliotekų savaitės, skirtos H. K. Andersenui, projektas.

2005–2006 m. buvo įgyvendinamas tarptautinis projektas „Kaimynai Europoje – latvių ir lietuvių bibliotekininkų bendradarbiavimas“.

2006 m. kultūros draugija „Saulutė“ ir Plungės viešoji biblioteka įgyvendino projektą „Kultūros paveldas šiandienos kryžkelėje“.

2006–2007 m. biblioteka dalyvavo įgyvendinant bendrą Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos ir Saldus miesto (Latvija) bibliotekos projektą „Kaimynai Europoje – Latvijos ir Lietuvos bibliotekų kontaktai“. Tai Baltijos jūros regiono INTERREG III B Kaimynystės programos INTERREG III A Pietų prioriteto (Latvija-Lietuva-Baltarusija) sudėtinė dalis.

2007 m. Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos filialai duris skaitytojams atvėrė pastate, kuriame veikia ir prekybos centras „MAXIMA“.

Nuo 2007 m. sausio mėnesio pradžios bibliotekoje veikia skaitytojų posistemė ir jų duomenų bazė. Tais metais buvo pradėti išduoti nauji elektroniniai skaitytojo pažymėjimai.

2007 m. viešoji biblioteka įgyvendino 7 projektus, kuriuos finansiškai rėmė „Viešųjų interneto prieigos taškų tinklo plėtros“ programa ir Melindos ir Bilo Geitsų remiamo Lietuvos projekto „Bibliotekos pažangai“ programa.

2007 m. Plungės rajone buvo kompiuterizuota 78 proc. kaimo bibliotekų.

2007 m. Plungės rajono savivaldybės bibliotekos filialui (Karklėnų kaimo bibliotekai) buvo skirtos naujos patalpos.

2007 m. Plungės viešoji biblioteka vykdė projektą „Kino menas – naujas būdas atrasti ir pažinti rašytojus bei jų kūrybą“, kurio metu restorane „Skalvija“ vyko vaizdo filmo apie rašytoją Jurgį Kunčiną „Beveik laimingas“ pristatymas.

2007 m. bibliotekos Informacijos ir mokymo centras įgyvendino edukacinį projektą „Kultūros tekstai ir kontekstai: Skandinavijos ieškojimai“.

Nuo 2007 m. Plungės miesto šventės metu prie Plungės viešosios bibliotekos pradėta rengti „Fotoalėja – 2007“ – renginys, mieste tapęs tradiciniu.

2008 m. Plungėje buvo toliau įgyvendinamas projektas „Bibliotekos pažangai“ (rėmė Billo ir Melindos Gatesų fondas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir bendrovė „Microsoft“).

Plungės rajono savivaldybės viešoji biblioteka projekto „Bibliotekos pažangai“ baigiamajame renginyje buvo apdovanota keturiuose nominacijose: „Inovacijų bibliotekos“ konkurso kategorijoje „Už atvertas galimybes“ – už teikiamas naujas nemokamas paslaugas, „Bendruomeniškiausios bibliotekos“ nominacija už sukurtą filmą apie Laisvės alėją, „Savanoriškiausios bibliotekos“ nominacija už organizuotus senjorų mokymus, nominaciją „Už sėkmingą atstovavimą“ – už darbą, atliktą siekiant, kad Plungės dvaro ansamblyje būtų atidaryta biblioteka.

2008 m. įgyvendinant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kuruojamą projektą „Viešųjų interneto taškų tinklo plėtra“, Plungės rajono kaimuose atidaryti 7 nauji viešieji interneto prieigos taškai.

2008-aisiais, Skaitymo metais, biblioteka kartu su kultūros draugija „Saulutė“ įgyvendino projektą „Skaitymai netradicinėse erdvėse“ ir projektą „Skaitymai. Plungė. Penktadienis“.

2009 m. biblioteka pradėjo įgyvendinti projektą „Knygos kultūra skirtingose Europos šalyse“.

Plungės dvaro laikrodinė 2006 metais. Danutės Mukienės nuotrauka

2009 m. bibliotekos Vaikų literatūros skyrius įgyvendino projektą „Knyga – pasaulio modelio centre“.

Nuo 2010 m. prie Plungės viešosios bibliotekos (Laisvės al. 19) veikia knygų gražinimo įrenginys, kuris sudaro galimybę skaitytojams savarankiškai gražinti knygas ir kitus bibliotekos leidinius nedarbo valandomis ir poilsio dienomis.

2010 m. bibliotekai saugoti perduotas medicinos mokslų daktaro chirurgo Boriso Efroso dokumentų archyvas.

2010 m., įgyvendinant Lietuvos bibliotekų modernizavimo programą 2003–2013 m., pradėti Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos renovacijos darbai.

2011 m. pradėti Plungės Mykolo Oginskio dvaro ansamblio laikrodinės-oranžerijos atstatymo bei pritaikymo bibliotekos reikmėms darbai.

Plungės rajono savivaldybės viešąją biblioteką sudaro: Plungės miesto biblioteka, Alsėdžių, Kulių, Platelių, Žemaičių Kalvarijos miestelių bei Aleksandravo, Didvyčių, Gegrėnų, Gintališkės, Glaudžių, Grumblių, Karklėnų, Kantaučių, Narvaišių, Stalgėnų, Stanelių, Šateikių, Varkalių, Žlibinų kaimų bibliotekos. Visose šiose bibliotekose, kaip ir centrinėje Plungės, kasmet suorganizuojama nemažai įvairių kultūros renginių. Populiariausi iš jų – knygų ir dailės parodos, literatūrinės popietės, susitikimai su rašytojais ir kitais iškiliais meno, mokslo ir visuomenės veikėjais, edukaciniai užsiėmimai.

LITERATŪRA:

1. Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos interneto leidinys www.plunge.rvb.lt/.